

2B

(regényrészlet)

NYERGES GÁBOR ÁDÁM

Jó napot kívánok, Szurkó Szabolcs vagyok, mondta a kopasz és egyik sarkát a másikhoz csapva, mint valami honvédségi karikatúra, vigyázzban állva kihúzta magát. A természetesnél valamivel tovább maradt ebben a pozitívában. Arcáról nyílt és barátságos mosoly, egészen sima fejbúbjáról a haránt beeső déli napfény sütött. Már másodpercek óta méregette az osztályt. Mikor páran már zavarukban izegni-mozogni kezdtek a padokban, majd a kínos csendet egy ceruza leesése és (épp a csend okán) borzasztó hangos gurulása tette elviselhetetlenné, hirtelen előreugrott (az első padokban ülők rémült hátrahőkölésére) és egy jól irányzott mozdulattal, mint szakképzett macska a lomha egeret, elkapta a ceruzát. *2B. Én inkább tollat használnék*, mosolyogta és átnyújtotta a mozdulatra fülig vörösödő Grúber Mártinak. Mivel Történelemtanár féltérdre ereszkedve kapta el – és nyújtotta át – a kósza 2B-t, a jelenet egészen úgy hatott, mint egy középkori romantikus regény illusztrációja, ahogy a fess lovag letérdel a még igencsak tizenéves (egész pontosan tizennégy), hamvas Mártika elé, aki egyszeriben úgy ül előtte, egyszerre középkori úrhölgyként és ijedt madárfiókaként, hogy nem is tudja, hogy. Zúg a feje. Történelemtanár megint a kelletténél pár másodperccel tovább kivár, majd fölkeltében pillanatra sem rebbenő tekintettel bámulja Márti nyaka alatt a blúz kivágását. Az eddigre már zavarában teljesen megsemmisült lány jobbnak látja lesütni a szemét, hiszen egyszerűen *nincs hova nézni*, míg arról igyekszik (ugyancsak fáziskéséssel) motyogni valamit, hogy igen, ő tulajdonképp a tollát kereste, így esett ki a

ceruza. És persze, hogy köszöni. Ebből a gyakorlatban végül csak annyi lett ugyan, hogy *igen, a toll. A ceruzám. Köszönöm*, de Történelemtanárt még a másik zavara sem hozhatja zavarba, *ha bármikor, bármijét elkaphatom, csak szóljon, kisasszony*, duruzsolja egy rossz bonviván századeleji modorában, majd gyorsan (színleg) helyesbít: *úgy értem, ha felvehetem, mármint bármijét*. A helyesbítés persze nem helyesbítés, látszik, hogy hosszú évek munkájával begyakorolt poén, mely meg is hozza a várt eredményt. A környező padokban páran gyorsan a szájuk elé kapják a kezüket, úgy kuncorásznak halkán, míg Történelemtanár – még mindig egy századeleji bonviván – látványos mozdulatával visszaszökken a tanári asztal elé, melyre elegáns hetykeséggel, csak úgy fél seggel ül le, illetve, mivel a hátán ezúttal sem görnyeszt szemernyit sem, inkább csak nekitámaszkodik. *Ne vessenek csak nyugodtan, ha már ilyen hülye vagyok*. Osztályegyszeriben megdermed, nem tudják, mi történt, de – érthető beidegződéssel, három nap gimnáziummal a hátuk mögött – valami csejt gyanítanak, nyilván így fegyelmezi őket. *Na mi van, most meg abbahagyták. Magukon sem könnyű kiigazodni. Elnézést kérek még egyszer, hogy zavaromban itt össze-vissza beszélek, de hát nehéz így megszólalni. Szabad a nevét, kisasszony?* Mártnak, akinek már épp visszaváltott az arcszíne egy kevésbé főtt rákéra, ismét lángolni kezdenek a fülei. *Gr. Idáig jut. Megköszörüli a torkát, legalábbis úgy sejti, a toroka lehet ez a két különösen érdes smirglidarab a szájában. Grúber Márta. Izé, Márta*, csipogja elvékonyodó hangon és egyszeriben köhögni kezd, mint aki tényleg képes ott helyben megfulladni végtelen zavarában. A padtársa megütögeti ugyan picit a hátát, de a többség (ráeszmélve, hogy Szurkó, bármily hihetetlen, tényleg nevetgélésre biztatta őket *óra alatt*) hangos gúnykacajban tör ki. *Na*, csitítja őket előbb szelíden Történelemtanár, majd eggyel erélyesebben. *Na*.

Hirtelen újra síri csönd. *Azt megértem, ha engem kiröhögnek, ha már, mint egy elsőbálozó, úgy zavarba jöttem a, hát izé, értik, szóval nehéz szavakat találni, ha – már bocsánat – ilyen tündéri szépséggel találja magát szemben az ember, így orvul, mikor órát kéne tartania, de hát ez milyen dolog, hogy kinevetik az osztálytársukat?* Döbrent, értetlen és zavart csönd. *Na azért. Először is elnézést kérek, amiért a tegnapi óra elmaradt, önhibámon kívül volt, vagy hát frászt, pont, hogy az én hibámból. Fellépésem volt, mondja hamiskás mosollyal, olyan szerénységgel, mintha harapófogóval kéne kihúzni belőle a távolmaradás okát. Tudják, ne értsenek félre, a tanítás a hivatásom, az életem értelme, de eredendően mégsem pedagógusnak indultam. Énekes vagyok és gimnáziumi tanár. Ezt most nem fontossági sorrendben mondtam, hiszen e kettő számomra egyformán fontos. A két szerelmem. Jaj, ne nézzenek így, mondja, míg Osztály azt találgatja, vajon mégis hogyan nézhettek és ugyan melyikük, *igenis*, az embernek lehet egyszerre két szerelme, egy hivatalos, akivel nyíltan összeköti az életét és*

egy titkos, szenvedélyes. Ezen a ponton jelentőségteljes kacsintás Mártira. *No, én már bemutatkoztam, most majd maguk jönnek, azaz még nem most rögtön, hanem majd az óra legvégén, arra kérem, csak a neveiket mondják el, a többit majd úgylis menet közben kiderítjük egymásról, ismét sokatmondó nézés Mártira, majd néhány további dekoltázsra is az első padokból, addig be kell érejem Mártikával, akit most már egy életre megjegyeztem. Újabb kacsintás, most kisebb, egyben szemtelenebb. Előljáróban: nem vagyok egy nagy fegyelmező. Nem hengegésképp, de eddigi pályafutásom alatt nem is nagyon volt szükségem rá. Elvégre is férfiak vagyunk, itt magát kihúzva végigjártatja a szemét (első ízben) a fiúkon is, és persze nők, méghozzá úgy látom, igazi vérbeli, igéző női hölgyek, nevetgél az utolsó szavaknál. Szóval nem hiszem, hogy fegyelmezési gondok lesznek, kérem, lehetőleg csak akkor beszéljenek óra közben („csak?”, hüledezik Osztály, amelynek tagjai az eddigi négy nap alatt még hasonlót sem hallottak itteni tanártól), ha valami halaszthatatlan közlendőjük van, lehetőleg akkor is halkan, röviden, diszkrétén. Jó? Tudom én, hogy nehéz háromnegyed órán át egyfolytában koncentrálni figyelni, pláne végig síri csendben, elvégre lehetnek igenis fontos, halaszthatatlan dolgaik, én ezt teljességgel megértem. Cserébe viszont kérem, maguk is legyenek tekintettel az órára. Ameddig hallható, amit mondok, részemről rendben. Azért majd igyekszem úgy beszélni, mert higgyék el, ez legnagyobb részt a tanáron múlik, sosem felejtsek el megfigyelni, milyen emberek azok, akiknek az óráin nincs fegyelem, egyszerűen majd igyekszem fenntartani az érdeklődésüket. Előadóművészként ebben, hetyke kacaj, van is némi gyakorlatom. Ami engem illet, én ebből a jelentgetési baromságból, már bocsánat, teszi hozzá az újonnan hüledezés láttán, mint aki tényleg most kapott csak észbe, szóval ebből a tanár úrnak tisztelettel jelentemből nem kérek. Látom, ha valaki hiányzik, higgyék el, észreveszem, vagy majd mondják maguktól, ha mégse tűnne föl, a táblát is le tudom törölni kis kezemmel magam is, az nem az önök dolga és nekem sem esik le a karikagyűrű az ujjamról. Engem azzal tisztelnek meg, de ezt is csak akkor kérem, ha őszintén és szívből hajlandók megtenni, ha mikor bejövök, felállnak a padjukból és pár másodpercig csendben a szemembe néznek. Ez mindennél több, higgyék el. A többi formalításra igazán nincs szükségem, voltam katona, kérem, itt ismét, öntudatlanul is vigyázzba áll, és ha szerencsénk van, még maguk is lesznek. Mármint az urak, úgy értem. Mosoly, ismét pár másodperc csönd.*

Na hát akkor, kezdünk is hozzá, mit szólnak? Maguk szerint hogy kezd bele az ember a történelem tanításába? Egyáltalán, mióta van történelem, honnan számítjuk? A világ kezdetétől? Az ember megjelenésétől? Az első társadalmaktól? Mondják csak, bátran. Most nem muszáj jelentkezni. Félhangos moraj, bekiabálások. Tudják, szerintem hol? Ma. Moraj hirtelen elhalkul. Ki tudja megmondani, hogy milyen nap van ma? Egy kéz a

magasban. *Nem kell még most sem jelentkezni, csak kiabálja be. Csütörtök. Szép hangosan, hogy érthető legyen. Csütörtök,* ismétli meg, bár még mindig reszkető, inkább kérdező, mint állító bátortalansággal a Görcegér. *Tulajdonképpen igaza van. Azaz, teljesen igaza van, mosolyodik el, de nem így értettem. Szeptember négy,* mondja egy másik lány, az ablakfelőli padsorból. *Izé, negyedike. Nos, ami azt illeti, önnek is teljesen igaza van, kisasszony, de még nem is erre gondoltam. Még valaki? Az se baj, ha nem találják el, csak bátran. Osztály csendben izzad. Senki többet harmadszor? Hát jó, akkor mondom én.*

Pontosan ma van tíz éve, hogy újratemettek egy rendkívül fontos történelmi személyt. Na, annyit segíték még, hogy hol. Kenderesen. Így se? Senki? Nagy Imre, cincogja (és a cincogás ezért is hallható egyáltalán valamelyeset) egy egyébként reszelősen mutáló férfihang. *Tessék, ne haragudjon, nem hallom jól. Na, most miért nem mondja, hátha jóra gondolt? Akkor sincs baj, ha rosszra. Nem. Tessék?, biztos velem van a hiba, de tényleg nem értem. Nem, tanár úr,* emeli valamivel feljebb a fejét az eddig nyitott történelemfüzete mögé elbújó, a székkel olyan nagy szögben hátradőlő Ödön (teljes nevén: Bender Ödön, becenevén, logikusan: Bődön), hogy eddig egy kilencvenes magassága dacára is teljesen láthatatlanná tudott válni, s ha (mint rögtön meg is bánta), be nem próbálja mondani Nagy Imrét, akivel kapcsolatban már a kimondás pillanatában is bizonytalan volt, csak rémlett valami újratemetés, de amint a név elhangzott, a többiek néma fejcsóválásából látta, hogy nem lesz jó, szóval ha meg nem reszkirozza mégis, hogy okos legyen, most még mindig élvezhetné a láthatatlan, terepszínű létezés minden előnyét. Így meg nemcsak, hogy meg lesz jegyezve, már rögtön az első órán, hanem méghozzá úgy is könyvelik el, mint azt a hülyét, aki a Nagy Imrét mondta, mikor ki tudja, ki a faszt kellett volna valójában. *Nem tanár úr, elnézést, már rájöttem közben, hogy tévedtem,* fejezi be nagy nehezen a mondatot, kelletlenül kieresztve a termet betöltő, selymesen mély hangját. *Biztos benne? Már mint, hogy tévedett? Bődön gyors, heves bólintással jelzi, hogy teljességgel az, miközben felöltlik benne a lehetőség, hogyha mégis a kurva Nagy Imre volt a jó válasz, ő menten kiugrik itt helyben az ablakon. Kár, főleg egy ilyen gyönyörű baritonnal,* jegyzi meg elnéző mosollyal Történelemtanár, *már ne is haragudjon, tudom, ma már kibókoltam magam Mártika irányában,* aki erre ismét fülig vörösödve azonnal a padlót kezdi fixírozni, *de ez nekem, előadóművészként, mondhatni szakmai ártalom. Na és senki más? Így sem? Hát akkor aki bújt, aki nem: nos, akit nem találtak el, az nem más, mint egyenesen Magyarország kormányzója, egy igazi altengernagy, bizony ám, vitéz nagybányai Horthy Miklós. Azért legalább ezt, az újratemetés dátumát tisztességes magyar emberekként illene tudniuk,* mondja, mire a fénysebességgel vetekedve csapódnak föl egy csapásra a füzetek, kattannak

a tollak, cipzárázódnak ki a tolltartók. Kopp. Grúber Márta a második padból szabályosan, mint egy éhes nőstényoroszlán, kiveti magát, hogy ezúttal még időben elkapja a sors kiszámíthatatlan kegyetlensége folytán újra leejtett ceruzát. Csak félig van szerencséje, mire odaér, már ott terem Szurkó is. *Kezdem azt hinni, hogy direkt incselkedik velem, Mártika*, bűgja az az újfent romantikus könyvillusztrációt idéző jelenetet megelevenítve. A pad mellett egymással szemben a földön guggolnak, keze a nő kezén (alatta a ceruza), az arcuk majdnem összeér. *Ezt a gyönyörű nyakláncot eddig még észre sem vettem*, mondja és a másik kezével (közben az egyiket még mindig Mártián tartva, aki így, ha akarna sem tudna nem udvariatlanul szabadulni) megfogja a lány nyakában lógó futtatott arany bizsut, kicsit közelebb is húzva, hogy jól megnézhesse magának. Márti feje akaratlanul is közeledik az övéhez, Márti dekoltázsa pedig már így is jó ki, azaz belátást nyújtott, most azonban Szurkó be is tudja állítani a tökéletes szöveget és távolságot a megfigyeléshez. Eltelik egy, majd két másodperc. *Jaj, látják, megint micsoda pojáca voltam, hogy meglepedkeztem magamról. Gyönyörű ékszer*, ejti vissza a kis aranszívecskét megtartó láncot Márti immáron nyaktól lefelé (is) lángoló bőrére, s engedi el valahára a kezét is egyszeriben. *És itt van a ceruzája is. Mártika*. (Hajol vissza, miután a lány, végső szórakozottságában ott is felejtja a földön az átkozott 2B-t.) *Na szóval, ne értsenek félre, hiszen én magam mondtam, hogy tippeljenek bátran, jut eszembe, a kolléga úr a hátsó padban végül is erre gondolt?* Bődön, aki ekkorra már egy testépítő magazin harmadik oldalán tartott és épp a futópadok közti különbséget ecsetelte halkán és óvatos, apró mozdulatokkal a padtársának, hirtelen nem tudta, miről lehet épp szó, hol tarthat per pillanat az óra. *Őő, igen, tanár úr. Helyes, tudtam én, hogy tudja. Nagyon dicséretes, hogy nem akart felválni vele a többiek előtt. Őő, köszönöm, tanár úr, igen. Őő, igen. Igen. Nos, ne aggódjanak, nem történt semmi baj. Maguk még egyrészt nagyon fiatalok, mondhatni pimaszul fiatalkák*, itt a tekintete megint Mártira és további szomszédos mellekre tévedt, *meg amúgy is, nem a maguk hibája. Sajnos olyan országban élünk, ahol nem divat az emlékezés, vagy hát nem mindenre. Bizonyos dolgokra egyenesen tilos. De na aggódjanak, ebben én majd segítek*. (Némi halk krákogás a középső padsor első feléből, talán a Márti mögötti vagy azutáni padból, Történelemtanár nem veszi észre.) *Erről jut eszembe, nem tudják véletlenül, hogy hol van innen a címer?* És egyszeriben a háta mögé mutat, a tábla fölé, középre. *Minden magyar osztályban van címer, igazán nem kötözködésképp mondom, de ez szabály, mármint törvényileg szabályozott, és hát van is értelme. Elvégre magyarok volnánk, mindannyian* (ez utóbbi szót kicsit elnyújtja, míg Osztályt mustrálva megakad a szeme valahol az ajtófelőli padsorban hátrafelé, talán egy orron vagy más jellegzetességen), *nézzék meg, van itt minden, tábla, kréta, falióra, cserepesnövény, szekrények, padok, székek, minden, csak egyetlenegy*

dolog hiányzik. Pont a magyarságunk jelképe. A hazánk szimbóluma. Na, látom, nem sejtik, hova tűnhetett, én sem tudom elképzelni, mi van, de azért egyet se aggódjanak, majd megkérdezem az osztályfőnököket. Tudják mit, ennyi elég is mára, kérem, mondják el a nevüket, fölírom az ülésrend szerint és a legközelebbi órára már tudni fogom. Utána mehetnek szünetre, csak a folyosón, kérem, legyenek majd csendben, máshol még tarthatnak az órák.

*Honnan is kezdjük, hmm. Mondjuk Mártikával, aztán sorban mindenki, aki pedig kimarad, bemondja a nevét utánuk, jó? Bár mivel Grúber Márta a középső padosor második padjában ül, hogy így milyen szisztéma alapján lehetne körbe menni, Osztály nem igazán érti, a bemutatkozás lemegy három-négy perc alatt. Történelemtanár már indulna ki az osztályteremből Mártikától és egyben a többiektől is elköszönve, de egy bártortalan hang és egy felemelkedő, hozzá tartozó kéz még visszatartja. A Görcsegér az. Tanár úr, elnézést, megismételné, hogy milyen évforduló is van ma? Természetesen, kisasszony, azaz..., itt Történelemtanár lázasan kutatni kezdett egyszer már a hóna alá csapott papírojai közt, hogy sikerüljön nevéen is szólítania a szeplős, telfölszőke lányt, de az már rá is vágta, hogy *semmi baj*, és megismételte a nevét, míg a többi, maradék harminc, aki egyszer már gondosan elpakolta a felszerelését, most kelletlen, lusta csapkodással veszi elő újra a történelemléveit és tolltartóját, hogy felírhasssa, amit a Görcsegér, ahogy azt páran a bajszuk alatt meg is jegyzik, végülis mi a jó kurva anyjának nem tudott annyiban hagyni. Tehát: *vitéz nagybányai Horthy Miklós, élt ezernyolcszázhatvannyolc június tizenhataladikától ezerkilencszázötvenhét február kilencedikéig, született Kenderesen, elhunyt a Portugáliai Estorilban. Régi beregmegeyi családból származott. Atyja, Horthy István a főrendiház tagja volt, anyja dévaványai Halassy Paula. A debreceni református kollégiumot végezte, majd ezernyolcszáznyolcvankettőben a fiumei tengerészeti akadémiát, melynek elvégzése után ezernyolcszáznyolcvanhatban tengerészhadapróddá nevezték ki. Ezerkilencszázban már sorhajóhadnagy, ezerkilencszáznyolc és kilenc közt már a Taurus parancsnoka volt. Ezerkilencszázegyben vette feleségül a jószáshelyi származású Purgli Magdolnát. Mint korvettkapitány Ferenc József király szárnysegéde lett. Az ezerkilencszázötvenkettes mozgósításkor mint fregattkapitány a Budapest hajó parancsnoka volt. Az első világháború kitörésekor, ezerkilencszázötvenegyben a Habsburg csatahajó parancsnoka, majd a Novara parancsnokságát vette át. Az olasz hadüzenetkor az olasz partokat bombázó flotta jobbszárnyát vezette. Az Osztrák-Magyar Haditengerészet tengerésztisztje, ellentengernagy, a flotta utolsó főparancsnoka, majd altengernagy. Előbb a Nemzeti Hadsereg fővezére, majd ezerkilencszázötven március elseje és ezerkilencszázötvenegy október tizenhatodika közt a Magyar Királyság**

kormányzója. „Az országmentőnek” is szokták nevezni.

Hát ennyi. Olvassanak utána nyugodtan addig is, bővebben meg majd amikor odaérünk a tananyagban. Vagy esetleg majd addig is mesélek dolgokat. Na de ha egyszer direkt siettem, hogy lehessen valamivel hosszabb szünetük, nem akarom rögtön el is rabolni az egészet. Innen folytatjuk legközelebb, az ókori társadalmakkal. A vizontlátásra.

Orczy Miklós, országos tengerész, magyar vitéz, Habsburg parancsnok, 1982-1960, Portugália, körmölte föl a Görcsegérétől pár paddal odébb, kapkodva egy másik lelkes toll is.

Kopp, esett le újra Márti megbokrosodott ceruzája, az ördögi 2B. Kopp, esett le egy nagy kő Márti dekoltázsában is (úgy szívtájon) a megkönnyebbüléstől, amiért nem pár másodperccel előbb volt a koppanás. *Nekem mostantól inkább te vagy az országmentő, súgta egészen halkán a 2B-nek, mikor fölvette, de ha még egyszer le mersz esni törin, esküszöm, kettétörlek.* A ceruza konokul hallgatott. Nem tudni, megértette-e az elmúlt félóra jelentőségét.

